GAZETA TRANSILVANIEI.

Redacţiunea şi administraţiunea:
Braşovŭ, piaţa mare Nr. 22. „Gazeta“ iese Mercurea, Vinerea si Dumineca.
Preţulŭ abonamentului:
Pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Ţerĭ esterne pe şése lunĭ 14 fr., pe anŭ 28 francĭ.

Anulŭ XLVII.

Se prenumeră:
la poştele c. şi r. şi pe la dd. corespondenţĭ.
Anunciurile:
una serie garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiăcare publicare. — Scrisorĭ nefraucate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 35. Vinerĭ 23 Marţiu (4 Aprile) **1884.**

Nou abonamentŭ la

„Gazeta Transilvaniei.“

Cu 1 Aprile st. v. se începe unŭ nou abonamentŭ, la care invitămu pe onoraţii abonaţĭ, amicĭ si sprijinitorĭ ai fóiei nóstre. Ne rugămu sĕ ni se arate adresele esactŭ precum şi ultima poştă.

Domnii noui abonaţi, şi carĭ n'au achitatŭ costulŭ abonamentului sunt rugaţi a ne trimite banii séu directŭ prin mandatŭ postalŭ, séu prin Domnii, la carĭ au subscrisŭ abonamentulŭ.

Preţulŭ abonamentului, ce se póte trămite mai uşorŭ prin mandate postale, este:

pentru **Austro-Ungaria** cu posta: pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr., pe şése lunĭ 5 fl.; pe anŭ 10 fl.

pentru **România** şi alte ţĕrĭ esterne: pe trei lunĭ 7 francĭ, pe şése lunĭ 14 francĭ, pe anŭ 28 francĭ.

Scrisorile sunt a se adresá **la Redacţiunea „Gazetei Transilvaniei“ în Braşovŭ.**

Braşovŭ 23 Marţiu st. v.

Cetitorilorŭ noştri le este cunoscutŭ că „Neue freie Presse“, organulŭ de frunte alŭ Nemţilorŭ centralişti din Austria, a fostŭ publicatŭ imediatŭ după faimósa conferenţă a consorţiului frăţietăţii din Pesta unŭ articulŭ tendenţiosŭ, în care se lăudau isprăvile cele marĭ ale d-lui Tisza faţă de „Valachii miserabilĭ şi servilĭ.“

Acestu articulŭ conţinea şi următorulŭ pasagiu:

„Naţiunea valachă se află şi astă-ḑĭ totu în starea acea miserabilă, servilă, care deşteptase compătimirea împĕratului Iosifŭ, de şi în decursulŭ timpului au trebuitŭ se se schimbe multe lucrurĭ în mai bine. Românii sunt şi astă-ḑĭ, poporulŭ celŭ mai retrogradŭ în desvoltarea economică din Imperiŭ, rĕu nutriţi, nelucrătorĭ, fără bună stare, îndouitŭ nenorociţĭ prin isolarea lorŭ dela viaţa publică“.

Limbagiulŭ acesta alŭ Jidano-Maghiarilorŭ dela biroulŭ de presă din Pesta ne-a fost indignatŭ în aşa mare mĕsură încâtŭ n'amŭ voitŭ se mânjimŭ colónele fóiei nóstre cu reproducerea acelui articulŭ. Şi cu atâtŭ mai multŭ amŭ trebuitŭ se ne îndignămŭ, cândŭ amŭ vedutŭ, că organulŭ Metropolitului din Sibiiu îlŭ publică în fruntea foii ca unŭ feliu de justificare pentru conduita sa.

Abia trecură câteva ḑile şi eată că „Neue freie Presse“, ruşinandu-se de rolulŭ ce l'a jucatŭ în serviciulŭ biroului de presă jidano maghiarŭ, vine a corege aserţiunile din articlulŭ memoratŭ scriindŭ între altele în fruntea numerului sĕu dela 2 Aprile:

„Ce se atinge de conferenţa partidei (?) din Pesta ne îndoimŭ cu temeinicia, că ar representá în realitate părerea tuturorŭ Românilorŭ în Ungaria şi Transilvania. Conferenţa a fost compusă numai din archiepiscopulŭ Roman dela Sibiiu, trei deputaţi guvernamentalĭ, mai mulţĭ juḑĭ şi notarĭ regescĭ, vreo câţiva preoţĭ, advocaţĭ s. a. dependenţĭ de guvernŭ. Bate la ochĭ că afară de archiepiscopulŭ Roman n'a mai fost nicĭ unŭ episcopŭ românŭ la acea conferenţă.“

Fóia vienesă arată apoi, că adunările electorale din Timişóră şi Sibiiu au fost cu multŭ mai bine cercetate şi că s'au pronunţatŭ pentru programa naţională dela 1881 şi ajunge la resultatulŭ, că atâtŭ Românii ardelenĭ câtŭ şi cei din Ungaria nu se vorŭ depărta dela acéstă programă şi vorŭ dá încă multŭ de lucru d-lui Tisza.

Luândŭ actŭ de acésta recunóscere a diarului „Neue freie Presse“ avemŭ firma convingere, că Românii noştrĭ toţi în strînsă unire şi solidaritate vorŭ sci se ţină susŭ drapelulŭ arboratŭ la conferenţa naţională din 1881 şi că astfeliu vorŭ dá probe lumei din întru şi din afară, că „Valachii“ nu sunt unŭ poporŭ nemernicŭ, ci au destulă putere de viéţă pentru aşi eluptá drepturile lorŭ naţionale.

Afacerea Csato-Grama.

După informaţiunile ce le avemŭ, debutulŭ d-lorŭ Csato-Grama în conferenţa Roman-Gall a produsŭ mare iritaţiune în Blaşiu şi giurŭ, precum arată şi corespondenţa de mai la vale. Toţi sunt îngrijaţi, fără deosebire de-'sŭ „opidanĭ“ séu „neopidanĭ“, pentru că în pasulŭ numiţilorŭ domnĭ vĕdŭ o pornire nefastă pe calea concessiunilorŭ ce se facŭ mereu celorŭ dela putere, luându-se de banĭ bunĭ tóte ameninţările lorŭ.

Dioscurii, Castor şi Pollux, carĭ au avutŭ misia de a salvá buna reputaţiune a Blaşiului înaintea şoviniştilorŭ ungurĭ, s'au adresatŭ către organulŭ nostru într'unŭ tonŭ aşa de rĕstitŭ încâtŭ s'ar părea, că la Peşta au datŭ mâna şi cu d-lŭ Tisza séu că au prânzitŭ chiar la o mésă cu elŭ. Aşa cevaşĭ amŭ trebuí se presupunemŭ décă nu amŭ fi înţelesŭ din propria lorŭ scrisóre că facŭ parte din „Blaşiulŭ celŭ inteligentŭ.“

Mărturisimŭ că nu pricepemŭ deosebirea ce-o facŭ d-lorŭ între „Blaşiulŭ inteligentŭ şi istoricŭ“ şi între „Blaşiulŭ opidanŭ“ (orăşănescŭ). Noi sub cuvêntulŭ Blaşiu înţelegemŭ totŭ ce trăiesce în acelŭ orăşelŭ începêndŭ dela Prea Sânţia Sa Metropolitulŭ până la celŭ din urmă „opidanŭ“. Teoria de exemţiune desfăşurată în scrisórea d-lorŭ Csato-Grama în favórea celorŭ ce pretindŭ a ocupá aşa ḑicândŭ o posiţiune exteritorială în mijloculŭ orăşenilorŭ, nu póte avé nicĭ unŭ înţelesŭ în veaculŭ acesta alŭ progresului; din nenorocire ea este înse încâtva fundată în relaţiunile faptice sociale din Blaşiu, aşa încâtŭ deosebirea ce se mai face şi aḑĭ între Blaşiulŭ „inteligentŭ“ şi „opidanŭ“ ne arată câtŭ de puţinŭ a lucratŭ în cursulŭ unui veacŭ întregŭ celŭ d'ântăiu pentru cultivarea şi progresarea celui din urmă.

Cu tóte astea ar fi fórte tristŭ décă orăşenii românĭ mirenĭ din Blaşiu n'ar dispune aḑĭ de atâta înteligenţă ca se pótă figurá şi ei împreună cu cei din tagma preoţimei în comuniunea orăşănéscă „înteligentă şi istorică“ a Blaşiului. Noi avemŭ o ideă mai bună despre „opidanii“ din Blaşiŭ şi de aceea ne mirămŭ cum d-lŭ Csato, care nu aparţine tagmei preoţescĭ şi este prin urmare „opidanŭ“ şi d-lŭ Dr. Grama, care este chiar fiiu de „opidanŭ“ se lapĕdă de „Blaşiulŭ opidanŭ.“ Décă înse d-lorŭ n'au avutŭ împuternicirea de a vorbí în numele orăşenilorŭ, cu atâtŭ mai puţină îndreptăţire, credemŭ, au avutŭ de a se face advocaţii „Blaşiului istoricŭ“, a căruia nume nu puté fi decâtŭ defăimatŭ fiindŭ pronunţatŭ în conferenţa ómenilorŭ umilirei naţionale.

Privilegiulŭ ce'lŭ pretindŭ pentru sine ca „Blăşienĭ“, îlŭ reclamă d-nii Csato-Grama şi ca „Românĭ şi alegătorĭ“ ḑicândŭ că pentru faptele d-lorŭ n'au se respundă decâtŭ consciinţei proprie. Décă doctorulŭ în s. teologiă Grama va greşí odată în contra canónelorŭ óre şi atuncĭ d-sa nu se va sêmţí responsabilŭ nimĕnui pe pamêntŭ decâtŭ singurŭ consciinţei sale? Noi scimŭ din esperiinţă că nu este aşa şi că s'a întêmplatŭ ca, décă greşéla contra canónelorŭ a fost mare, respectivulŭ se mérgă chiar şi la mănăstire înse nu „din voie liberă.“

Câtŭ pentru celelalte espectorărĭ din scrisórea d-lorŭ Csato-Grama, mai alesŭ în câtŭ privesce „principiulŭ activităţii“ pentru care, ḑicŭ ei, au militatŭ dela 1881, credemŭ a le respunde mai nemeritŭ reproducândŭ în tótă estensiunea sa discursulŭ d-lui Csato ţinutŭ în Decembre anulŭ trecutŭ în adunarea municipală din Aiudŭ, după cum a fost publicatŭ în numĕrulŭ 147 alŭ fóiei nóstre din 1883. Eată-lŭ:

„... In urma unei conţelegerĭ preavute se scólă bravulŭ şi curagiosulŭ advocatŭ Ludovicŭ C s a t o şi în unu tonŭ deodată simpaticŭ şi impunĕtorŭ, folosindu-se de ună limbă românéscă frumósă şi elegantă, carĭ laolaltă c'unŭ elanŭ şi una vervă plină de elocinţă, ce le sciŭ redicá până la sublimulŭ oratoricŭ, între alte impregiurărĭ mai favorabilĭ ar face din tinĕrulŭ nostru atletŭ unŭ oratorŭ parlamentarŭ de prima calitate, espuse sub tăcerea profundă a majoritaţii maghiare, ce ascultá ca şi consternată, cum Românii au speratŭ şi încercatŭ până acum, ca pre Maghiarĭ sĕ-i aducă la cunoscinţă, că slăbindŭ ei pe Românĭ se slăbescŭ pre sine înşişĭ, cum Maghiarii tóte încercările acestea le au rĕspinsŭ cu îngâmfare şi încredere în puterile proprii, şi au tractatŭ totudéuna pe Românĭ ca pre peregrinĭ şi fii vitregĭ ai patriei acesteia, cum pe calea acésta Maghiarii au adusŭ pe Românĭ acolo, câtŭ între ei speranţa unei înţelegerĭ cu Maghiarii a dispărutŭ totŭ din ce în ce mai tare, şi acum a apusŭ mai de totŭ, câtŭ, décă a mai rĕmasŭ pre icĭ colo, câte unŭ sufletŭ, din care n'a peritŭ speranţa acésta, acela este nŭmai ca unŭ meteorŭ de nópte, care în locŭ de a luminá, mai multŭ spariă cu aparinţa lui cea bizară; cum însuşĭ dênsulŭ şi-a nutritŭ şi încălditŭ pieptulŭ sĕu de patriotŭ cu speranţa acésta, şi cum în urmă cu profundă durere trebue sĕ mărturisécă, că adunarea presentă, ca unŭ orcanŭ, ce smulge şi arborii cei mai marĭ din radăcinĭ, între durerĭ, ce trebue sĕ le sêmţă orĭ-ce adevĕratŭ patriotŭ, i-a smulsŭ şi dênsului speranţa acésta, aşa, câtŭ, décă adunarea ar voi sĕ scrie pre pórta casei comitatului unŭ adagiu óre-care semnificativŭ pentru Românĭ, atuncĭ nu s'ar aflá altulŭ mai bunŭ ca teribila inscripţiune: „l a s c i a t e o g n i s p e r a n z a v o i c h e n t r a t e!“ Una esperiinţă atâtŭ de îndelungată şi atâtŭ de tristă i-a făcutŭ pe Românii presenţĭ la adunarea acésta, că prin dênsulŭ sĕ dechiare, că după ce Maghiarii şi la alegerea acésta n'au voitŭ sĕ abḑică de politica cea atâtŭ de funestă şi periculósă, ba chiarŭ omorîtóre pentru patria nóstră comună; după ce fraţii Maghiarĭ ca pre o mână inimică respingŭ mâna amicală, ce li-o întindŭ Românii, şi după ce Românii mai bine se retragŭ, decâtŭ ca se conlucre câtŭ de puţinŭ la o politică atâtŭ de contrariă patriei, ei îşĭ spală mânile şi nu vorŭ votá pentru nicĭ unŭ oficialŭ, éră pe oficialii aleşĭ sĕ-ĭ considere de aleşĭ şi fără concursulŭ şi în contra voinţei preponderantei majorităţĭ a comitatului acestuia, care o facŭ Romanii şi nu Maghiarii, ca astfelŭ sĕ védă lumea, câtŭ ridiculŭ e la noi constituţionalismulŭ, cândŭ una minoritate neînsemnată octroéză oficialĭ unei majorităţĭ imposante. Şi cu acésta atâtŭ vorbitorulŭ, câtŭ şi ceilalţĭ Românĭ s'au depărtatŭ din adunare, lăsândŭ singurĭ pre fraţii Maghiarĭ cu apertinenţele lorŭ, ca sĕ îndeplinéscă o politică atâtŭ de antipatriotică, pentru ca Românii se nu fie responsabilĭ viitoriului şi Europei.“

Din giurulŭ Blaşiului, 29 Marte 1884.

(Complotulŭ dela Peşta.) Domnule Redactorŭ! Cine sunt? şi în numele cărei naţiunĭ s'au adunatŭ la Pesta acei bărbaţĭ condemnaţĭ de tótă naţiunea? Ei sunt născuţĭ Românĭ, dér nu mai posedŭ tăria română de a luptá cu inimiculŭ lupta, ce face onóre unei naţiunĭ şi atuncĭ cândŭ s'ar tăvăli în pulberea muiată cu sângele sĕu. Ei s'au ruptŭ de corpulŭ naţiunei. Mare slăbiciune şi ruşine. Ei s'au dusŭ sĕ întórne apă la tocila inimicului, ca acesta sĕ-şĭ pótă ascuţi armele în contra nóstră.

Au dóră nu mai însémnă nimica naţiunea română

în acestŭ statŭ alŭ naţiunilorŭ? Au nu s'a formatŭ acestŭ statŭ şi prin conlucrarea naţiunei române? N'amŭ fostŭ noi aici, când s'a întemeiatŭ acestŭ regatŭ? Orĭ cum ar fi, ajunge, credŭ, că suntemŭ astădĭ aici şi stămŭ faţă în faţă cu cei ce de dragulŭ nostru ne-ar strînge de gâtŭ. Adversarii noştri décă vreau pace si bună înţelegere se vorbéscă cu adevăraţii conducătorĭ ai poporului nu cu cei ce au alergatŭ fără scirea naţiunei a face complotulŭ departe de patria lorŭ. Conferinţa română dela Sibiu din anulŭ 1881, a datŭ espresiune viuă dorinţelorŭ naţiunei române, ce cere acea conferinţă aceia ceremŭ toţĭ, dela celŭ din făşă până la celŭ ce-'şĭ âmblă după cuiele de cosciugŭ, lasândŭ afară se înţelege pe membrii complotului carĭ au alergatŭ se ne vêndă pelea la fabricanţii din Pesta.

Dela Blaşiu spre aşĭ cercá noroculŭ duoi mai tinerĭ încă au fugitŭ la ceata cu călbéză, fŏispănia, vlădicia partea se le fie, dér pre călile cercate dómne nu le face parte...

Unŭ Românŭ alegătorŭ.

Convoeare.

Fiindcă comitetulŭ alesŭ în 1881 din partea alegĕtorilorŭ românĭ din comitatulŭ Târnaveimarĭ în scopulŭ alegerilorŭ dietalĭ pentru periodulŭ espirândŭ şi privesce mandatulŭ sĕu de espiratŭ şi deorece pregătirile pentru alegerile noue ale deputaţilorŭ în camera legislativă, a ţerei s'au începutŭ cu seriositate în tóte părţile, deaceea mai mulţĭ din subsemnaţii foştĭ membrĭ ai premenţionatului comitetŭ învită prin acésta pre toţĭ P. T. alegĕtorĭ românĭ din comitatulŭ Târnavei-marĭ, care aderéză la naţiunea sa, la condiţiunele vitale de esistinţă şi desvoltare ale ei şi după postulatulŭ egalei îndreptaţirĭ în statulŭ nostrŭ poliglotŭ, prin urmare la „partida naţională română“ pe Joia din 10 Aprile (29 Marte) 1884 la 10 óre a. m. în Sighişóră, la una conferinţă, ce se va ţiné în scóla română în scopulŭ pregătirei pentru alegerile fiitóre ale deputaţilorŭ în camera legislativă a ţerei.

Contandŭ la participarea numeroşilorŭ aderinţĭ cu tótă stimă subsemneză.

Sighişóră în 29 Marte st. n. 1884.

Mai mulţĭ foştĭ membri în comitetulŭ românŭ pentru alegerile dietale din jurŭ.

Convocare.

Provocaţĭ de mai mulţĭ membri ai inteliginţei române din Comitatulŭ Solnocŭ-Doboca convocamŭ prin acésta o conferinţă a alegĕtorilorŭ românĭ din acestŭ comitatŭ pre 14 a lunei Aprile c. n. 10 óre înainte de amédĭ la Gherla.

Obiectulŭ conferinţei va fi:

Consultare despre ţinuta nóstră şi organisarea partidei faţă de alegerile dietale.

La care conferinţă cu încredere frăţéscă avemŭ onóre a vĕ învită.

Deeşŭ şi Gherla la 27 Marte 1884.

Gabriel Manu m. p. **Augustŭ Munteanu** m. p.
Gregoriu Steţiu m. p.

Asupra limbei în armata austriacă a apărutŭ în Lipsca o broşură fórte interesantă, scrisă, cum se crede, de unulŭ din cei mai însemnaţi oficerĭ austriacĭ. Autorulŭ se plânge, că o numita limbă de regimentŭ (determinată de majoritatea etnică a regimentului) începe se strîmtoreze din ce în ce mai tare limba oficială a armateĭ, care este cea germană. Deja începŭ sĕ fie oficerĭ, carĭ nu mai ţinŭ de cătŭ slabŭ la limba germană. Cu limba naţională se introducŭ însĕ în armată şi aspiraţiile şi veleităţile naţionale, astfelŭ că, mergêndŭ mereŭ pe acéstă cale, autorulŭ prevede unŭ momentŭ cândŭ diferitele părţĭ ale armatei austriace nu se vorŭ mai puté înţelege între dênsele, şi cândŭ spiritulŭ de cameraderiă va fi disparutŭ din ea cu desĕvêrşire.

Pe timpulŭ, cândŭ s'au făcutŭ din nou apropierea Rusiei de Germania, diarulŭ din Brusela „Nord.“ discută cestiunea desarmării generale cu-o stăruinţă ostentativă. Din Berlinŭ se scrie, că guvernulŭ rusescŭ a lucratŭ în interesulŭ generalŭ alŭ acestei cestiunĭ însemnate şi pe cale diplomatică şi că în privinţa acésta s'a bucuratŭ de sprijinulŭ celorŭ mai multe şi mai marĭ guverne, şi anume alŭ guvernului Germanii, Austro-Ungariei, Italiei şi alŭ Angliei. Că ministrulŭ preşedinte alŭ republicei francese Ferry a respunsŭ în terminĭ evasivĭ, a surprinsŭ în câtva în cercurile iniţiate din Berlinŭ. In tómna anului trecutŭ chiar ambasadorulŭ francesŭ ar fi făcutŭ vorba la Bismarck despre cestiunea desarmării şi atuncĭ Ferry şi-a arătatŭ părerea de râu, că Rusia stă în calea acestei mĕsurĭ, care ar fi imperiósă pentru Francia şi pentru Germania.

Cândŭ s'a reînoitŭ înţelegerea între Germania şi între Rusia din capulŭ locului cestiunea desarmării sĕ fi jucatŭ mare rolŭ şi prinţulŭ rusescŭ Orlov, cândŭ a fostŭ mai deunădĭ pe câtva timpŭ în Parisŭ sĕ fi discutatŭ acésta cestiune cu Ferry, ba chiar şi cu preşedintele Grévy. La ce resultate vorŭ fi ajunsŭ până acuma acestea negoţiaţiunĭ nu se póte scí. Ceea ce se póte dice cu óre-care certitudine este, că Francia fiindŭ muşcată de şérpe, nu sĕ va grăbí ca cea d'ântâia, ca sĕ desarmeze, până cândŭ puterile aliate europene nu vorŭ desarmá ele mai ântâiŭ. Vĕdêndŭ Francia, că rivalele dênsei sunt decise şi că într'adevĕrŭ desarméză, atuncĭ nicĭ ea nu va mai stá nicĭ unŭ momentŭ pe gândurĭ, ci va urmá şi ea a-şĭ reduce armata şi miliónele acelea mai bine le.ar întrebuinţá pentru alte îmbunătăţire, ca şi ea are fórte multe trebuinţe urgente.

Dreptulŭ limbilorŭ în staturĭ cu naţionalitate micstă.

(Urmare.)

In privinţa relaţiunilorŭ dreptului limbilorŭ în Canada şi în colonia dela Capŭ dă raportulŭ oficiului esternelorŭ din Londra, ce urméză, următórele deslușirĭ:

Canada.*)

Downing-Street, 25 Octobre 1882.

Domnule!

Eu sum însărcinatŭ de Carolŭ of Kimberley, sĕ adeverescŭ primirea epistolei D-Tale dela 7 ale lunei acesteia, care epistolă conţine întrebărĭ în privinţa usului limbei francese în Canada şi alŭ celei olandese în Colonia dela Capŭ. Rĕspundêndŭ la întrebările D-Tale, mĕ aflu în posiţiunea, de a Vĕ comunicá, „că în Canada conformŭ secţiunii 133 a actelorŭ din America septentrională britanică din anulŭ 1867 fiecare (omŭ) se póte folosí în desbaterile parlamentelorŭ din Canada şi ale corpurilorŭ legiuitóre din Quebek atâtŭ de limba anglesă câtŭ şi de cea francesă şi că ambele limbĭ se întrebuinţéză în protocólele şi diarele acestorŭ case. Totŭ omulŭ se póte serví de una din aceste două limbĭ la tóte pledoarele judecătoresci, mai departe în tóte procesele înaintea tuturorŭ tribunalelorŭ Canadei (Canadei-superióre) introduse în aceste acte precum şi ale Quebeckului. Actele parlamentului din Canada şi ale corpului legiuitorŭ din Quebeck au sĕ se tipărescă şi sĕ se publice în ambele limbĭ. Cuvêntările ţinute de membrii guvernului ai Dominiului (Canada) la deschiderea séu la amênarea sesiunilorŭ corpului legiuitorŭ se tipărescŭ în ambele limbĭ. In universităţĭ, în scóle şi în colegii, carĭ stau sub conducere privată ca limbă de instrucţiune póte fi idiomulŭ usitatŭ în localitatea respectivă şi în préjma ei. Scólele întemeiate de statŭ în provincia Quebeck şi în unele părţĭ ale provinciei Ontario, a cărorŭ poporaţiune este micstă, sunt parte protestante, parte romano-catolice. Limba de instrucţiune în acestea din urmă este, după părerea lui Kimberley, cea francesă. Suplicĭ şi memoriale se potŭ face atâtŭ în limba francesă câtŭ şi cea anglesă, şi cea dintâia este şi limba oficială în districtele, a cărorŭ poporaţiune e francesă. Corespondinţa oficială se mijlocesce însĕ prin limba anglesă. Unica preferinţă din partea statului pentru limba anglesă. Lordului Kimberley nu i cunoscutŭ, că în Canada ar esistá vre-o agitaţiune cu privire la usulŭ limbei francese. (Bună-óră ca în parlamentulŭ din Pesta în contra limbei de instrucţiune în scólele confesionale nemaghiare. — Red. Gaz.)

Colonia dela Capŭ.*)

Ce s'atinge de Colonia-dela-Capŭ, potŭ comunicá, că limba olandesă nu se admite la tribunale; usulŭ ei însĕ este permisŭ în parlamentŭ din sesiunea din urmă (1881) şi se publică şi o traducere olandesă a fóei oficiale pentru amploiaţii de districte, carĭ nu pricepŭ bine limba anglesă.

Protocólele pertractărilorŭ, resp. desbaterilorŭ şi votărilorŭ parlamentului se compunŭ numai în limba anglesă. Acésta este recunoscută de limbă oficială, şi nicĭ memorande nicĭ petiţiunĭ nu se potŭ face în limba olandesă. Limba de instrucţiune la universităţĭ, în colegii şi în scólele publice este cea anglesă. Dér în scólele olandese nu se face nicĭ o silă cu privire la usulŭ limbei anglese. (Va sĕ dică, guvernulŭ anglesŭ nu cércă a silí pe Olandesii sĕi, ca sĕ introducă limba anglesă în scólele lorŭ, cum facŭ Maghiarii. Red. Gaz.) Acuma însĕ esistă o agitaţiune cu privire la introducerea limbei olandese la tribunale, în administraţiune şi în şcólele publice (de statŭ). (Audiţĭ Maghiarilorŭ!)

Sum etc.“

Unŭ interesŭ cu multŭ mai actualŭ decâtŭ cunoscinţa drepturilorŭ limbilorŭ în depărtatele dependenţe ale imperiului britricŭ, care cunoscinţă este, ce e dreptŭ, de mare valóre pentru cestiunea privilegiării principiale a unei limbĭ ca limbă a statului, ne oferă relaţiunile limbistice în staturile cu mai multe limbĭ ale Europei. Aci năsuinţele naţionale, carĭ coincidŭ mai întru tóte cu cele limbistice, cu tótă diversitatea formelorŭ de statŭ, nascŭ anumite apariţiunĭ, carĭ în virtutea omogenităţii lorŭ şi a necsului lorŭ causalŭ silescŭ pe politiculŭ practicŭ fără voe a face o comparaţiune. Mai nainte de tóte trecemŭ la

Belgia.**)

Mişcarea limbilorŭ în Belgia are în unele privinţe o asemĕnare frapantă cu cea din Boemia. Nu numai că numĕrulŭ locuitorilorŭ Belgiei (cam cincĭ milióne) este aprópe egalŭ cu alŭ locuitorilorŭ Boemiei, dérŭ şi raportulŭ dintre Flamandŭ şi Valonii din Belgia este atâtŭ în privinţa numĕrului câtŭ şi a culturii asemenea aceluia dintre Cechii şi Germanii Boemiei, făcêndŭ Valonii, carĭ cu limba lorŭ francesă sunt superiorĭ Flamandilorŭ, cam 2/5, éră aceştia cam 3/5 din întrégă poporaţiune. Şi tocmai ca şi mişcarea cehică, s'a desvoltatŭ şi cea flamandă din nisce începuturĭ literare de-

*) Canada (Dominion of Canada) se împarte în Canada-superióră (ţinutulŭ dela Ontario) şi în Canada-inferióră (numită şi ţinutulŭ dela Quebeck). Poporaţiunea întregei „of Canada cuprinde cam 3.800,000 de suflete, din carĭ cam 1.100,000 (va se dică nicĭ jumĕtate din întréga poporaţiune) sunt Francesĭ. Aceştia locuescŭ mai cu sémă în Canada inferióră, aşa că în Quebeck ei represêntă două din trei părţĭ din poporaţiune, pe cândŭ în Canada superióră numai două procente din poporaţiune sunt Francesĭ. Canada a fostŭ mai nainte o colonia francesă, însĕ a trebuitŭ sĕ fie cedată Angliei în anulŭ 1763. In urma relei administraţiunĭ a Anglesilorŭ precum şi în urma nemulţămirii Francesilorŭ provenite din aceea a isbucnitŭ în anulŭ 1836 o rĕscólă în Canada inferióră, care rĕscólă eră sĕ aducă lucrulŭ la ruperea coloniei de ţéra materă. Rĕscólă a fostŭ însĕ sugrumată, dér ferberea a durată mereu. Şi numai, după ce prin actulŭ parlamentului din 7 Iuliu 1867 relaţiunile politice au luatŭ altă formă şi unŭ şirŭ de hotărîrĭ legislatorice stabilíră egalitatea limbei francese cu cea anglesă, s'a efectuitŭ pacea internă. Şi de atuncia **nu mai e** vorba de despărţire.

*) Colonia dela Capŭ, care în estŭ timpŭ nu numĕră încă unŭ milionŭ de locuitorĭ, a fostŭ cedată în pacea dela Parisŭ în anulŭ 1814 de Olanda definitivŭ Angliei, şi astfelŭ o parte considerabilă din coloniştĭ constă din Olandesĭ, care se ocupă mai cu sémă cu vieritulŭ, agricultura şi cu economia de vite şi din acéstă causă sĕ numescŭ „Boers“ (ţĕranĭ, Bauern). O parte din Baurĭ (Boers) nemulţămiţĭ cu domnia anglesă emigră în ţéra vecină Natal, şi după ce şi acéstă ţinută a fostŭ ocupată de Anglesĭ, Baurii emigrară în Transval, unde, după cum e cunoscutŭ, acum de curêndŭ se apĕrară vitejesce în contra dominaţiunii anglese. Limba Baurilorŭ, fiindŭ numai a unei poporaţiunĭ ţĕrănescĭ, a fostŭ până acum puţinŭ considerată de Anglesĭ în viaţa publică. După cum resultă dintr'unŭ comunicatŭ alŭ oficiului esternelorŭ (Foreign Office), şi acuma năsacescŭ Baurii din Colonia dela Capŭ după egala îndreptăţire a limbei lorŭ. Faţă cu tenacitatea lorŭ şi cu prudenţa de statŭ a Anglesilorŭ se póte aşteptá cu siguritate, că dorinţele acelora se vorŭ împlini într'unŭ timpŭ nu pré îndelungatŭ. (Voivorŭ Maghiarii sĕ înţelégă acésta? — Red.)

**) O mare parte din împărtăşirile publicate aci asupra relaţiunilorŭ limbistice în Belgia le-a primitŭ Dr. Fischhof dela d. Paulu Fréderica, profesorŭ de universitate în Liegiu (Lüttich) şi după câtŭ scimŭ Flamandŭ de origine.

venindŭ cu timpulŭ mișcare eminentă politică. Numai câtŭ în Belgia, grația moderațiunii ambelorŭ părțĭ și grația lipsei unei complicațiunĭ politice, lupta limbelorŭ n'a degeneratŭ în acea hărțuiélă sĕlbatică pentru preponderanța națională, în care n'are valóre altŭ dreptŭ mai înaltŭ decâtŭ alŭ forței. Frasa națională, c'est la guerre“, care în lupta limbilorŭ la noi acasă asurḑesce tóte motivele politice de dreptŭ și de rațiune n'a aflatŭ din norocire încă terĕmŭ fructiferŭ în Belgia, cu tóte că și aci Valonii se acață de fiecare din privilegiile căpĕtate cu cea mai mare obstinațiune și Flamanḑii au atâta tenacitate, care chiar în secululŭ alŭ cinci-spre-ḑecilea a făcutŭ pe Carolŭ celŭ Andace de Burgundŭ sĕ esclame în mânia sa: „Eh, vous Flamands avec vos dures têtes!“ (O, voi Flamanḑilorŭ încăpĕtinațĭ!) Cine n'o sĕ aibă aci în Austria în grabă o asemĕnare la 'ndemână? Firesce că tenicitatea Flamanḑilorŭ nu se înfățiseză ca obstinațiune națională, ci numai ca productulŭ acelei puternice perseverante, care fără pripire sîlnică stăruesce spre ținta, ce și-a marcat'o precisŭ și astfelŭ causa flamandă înainteză numai pasŭ de pasŭ, dér cu succese sigure și durabile.

După revoluțiunea belgiană, provocată de Valonĭ și de clerulŭ catolicŭ și îndreptată în contra protestanțilorŭ din Țĕrile-de-josŭ, a cărorŭ limbă este aprópe identică cu cea flamandă, erá rĕu de limba flamandă. Ea a fostŭ scósă de pretutindinea din corpurile representative provinciale și orășenescĭ de limba francesă și se mai întrebuința numai în consiliile comunale ale orașelorŭ mai micĭ și în comunele sătene flamande. Ce e dreptŭ, s'a făcutŭ o mișcare din partea Flamanḑilorŭ încă în anulŭ 1830, dérŭ acésta a fostŭ, precum s'a amintitŭ, purŭ literară și archeologică, care abia pe la anulŭ 1840 s'a organisatŭ mai bine și întărindu-se, s'a desvoltatŭ într'o mișcare politică. Celŭ d'ântâiu conducĕtorŭ și încâtva și tatălŭ mișcării a fostŭ filologulŭ flamandŭ Ion Fr. Willems († 1847). Alăturea cu elŭ stăteau renumitulŭ romanțierŭ Hendrik Conscience și ambii poeți Ledeganck și van Rysnrjk, carĭ au muritŭ mai totodată cu Willems. Abia după mórtea lui Willems formară studenții liberali și cu sĕmțeminte flamande dela universitatea din Gante (Gente) unŭ clubŭ, care străplântă cestiunea flamandă pe terĕmulŭ politicŭ. S'a întemeiatŭ în onórea lui Willems „fondulŭ-Willems“, o asociațiune, care concentră puterile partidei liberale cu sĕmțeminte flamande și în decursulŭ timpului s'a avĕntatŭ la unŭ factorŭ politicŭ așa de importantŭ, încâtŭ ultramontanii, carĭ, cum se scie, au mirosŭ finŭ în lucrurĭ politice, se vĕḑură îndemnațĭ a întemeiá o asemenea reuniune cu tendință flamandă. Astfelŭ clericalii întemeiară înainte cu vr'o cincĭ-ḑecĭ de anĭ, „fondulŭ-David“, după cum se ḑicea în onórea reposatului profesorŭ, David. care a fostŭ șefulŭ luptătorilorŭ catolicĭ ai causei flamande și amiculŭ lui Willems, cândŭ mișcarea erá încă purŭ literară. Numele ambilorŭ amicĭ servescŭ astăḑĭ de stindarte ambelorŭ fracțiunĭ neimpăcate ale mișcării flamande, alŭ cărei resultatŭ, după starea actuală a legislațiunii și a praxei, ilŭ vomŭ arĕtá pe scurtŭ în cele următóre.

Numai după lupte îndelungate s'a regulatŭ și în Belgia cestiunea dreptului limbilorŭ pe basa legii și într'unŭ modŭ mai temeinicŭ cu deosebită considerațiune la limba flamandă. După legea de instrucțiune adusă în anulŭ 1850, douĕ-ḑecĭ de anĭ de arendulŭ nu s'a mai făcutŭ nimica pe terĕmulŭ legislațiunii limbilorŭ, până ce în fine în anulŭ 1873 se aduse o lege „relativă la usulŭ limbei flamande în procedura penală“ și în anulŭ 1878 alta „relativă la usulŭ limbei flamande în afaceri administrative.“ Până la anii acĭ numițĭ nu esistă în Belgia altă lege relativă la limbĭ afară de articululŭ 23 alŭ constituțiunii belgiane din anulŭ 1831, care articulŭ ḑice: „Usulŭ limbilorŭ întrebuințate în Belgia este facultivŭ. Elŭ póte fi regulatŭ numai prin lege și numai pentru actele autorității publice (autorité publique) și în afacerĭ judiciare (en matière judiciaire).“

(Va urmă.)

Slavii meridionalĭ.

D. Louis Léger a publicatŭ de curĕndŭ o carte întitulată Sava, Dunărea și Balcanii, călĕtoriă prin țĕrile ocupate de Slavonĭ, Croațĭ, Serbĭ și Bulgarĭ.

Lucrarea d-lui Léger complecteză pe a d-lui de Blowitz, spune „Le Soleil“. D. de Blowitz a visitatŭ România și Constantinopolulŭ; d. Léger a visitatŭ Carniolia, Croația, Serbia și Bulgaria. D. de Blowitz crede în viitorulŭ Turciei; d. Léger crede în viitorulŭ Slavilorŭ. D. de Blowitz doresce sĕ se mantină în Europa ceea ce a mai remasŭ încă în picióre din imperiulŭ otomanŭ; d. Léger doresce, ca Slavii sĕ înlocuiéscă pe Turcĭ în tótă peninsula balcanică.

Tótă lumea scie, că Slavii séu Slavisații formeză în Europa duoĕ masse despărțite una de alta. Una din ele, cea mai însemnată, se întinde de la fruntariile orientale ale Europei până în Bosnia inclusivŭ. Ea cuprinde pe Rușĭ, pe Polonesĭ, pe Cehĭ și câte-va alte poporațiunĭ mai puținŭ însemnate. Alŭ duoilea grupŭ, grupulŭ Slavilorŭ din sudŭ, se întinde de la Adriatica până la Marea-négră, coborîndŭ cursulŭ Saveĭ și alŭ Dunărei și respândindu-se de ambele părțĭ ale lanțului Balcanilorŭ. Elŭ cuprinde pe Slovenĭ, Croațĭ, Serbĭ și pe Bulgarĭ.

Décă n'ar esistá între aceste duoĕ masse nicĭ o soluțiune de continuitate și mai cu sémă décă ele ar fi întrunite sub o singură dominațiune, ele ar esercitá o înfluință aprópe neînvinsă asupra destinelorŭ Europei. Dér lucrurile nu stau astfelŭ. La Dunărea de josŭ și la Prutŭ stau Românii despărțindŭ ambele grupurĭ; la Dunărea mijlocia sunt Maghiarii. Mai susŭ, dușmanii cei mai periculoșĭ ai Slavilorŭ, Germanii, Aceștia mai cu sémă mantinŭ despărțirea între diferitele ramurĭ ale familiei slave. Dênșii mai cu sémă, prin arme séu prin politică, prin putere séu prin iscusință, împedică aceste ramurĭ d'a se alipi la unŭ locŭ.

Nu ne vomŭ ocupá acĭ de câtŭ de Slavii de sudŭ, singurii, despre carĭ, vorbesce d. Louis Leger. Ei formeză patru ramure principale: Slovenii, Croații, Serbii, Bulgarii. Fie-care din aceste ramure este într'o condițiune politică deosebită de a celor-lalte trei. Slovenii sunt cuprinșĭ în Cislatania, Croații în Translaitania, Serbii sunt neatĕrnațĭ, celŭ puțin cu numele, Bulgarii au de asemenea o neatârnare nominală.

Slovenii sunt în numĕrŭ de unŭ milionŭ treisute de mii. Ei locuescŭ în Carniolia Carintia, Stiria meridională, Istria. In aceste trei din urmă provincii, ei sunt mai multŭ séu mai puținŭ amestecațĭ cu elemente străine. In Carniolia, elementulŭ lorŭ e aprópe purŭ. Laibach, capitala acestei provincii, este centrulŭ mișcării lorŭ politice, literare și sociale.

Slovenii regretă, că sunt despărțițĭ politicesce de Croațĭ, cu carĭ au legăturĭ de rudeniă atâtŭ de strînse. Ei ar voi celŭ puținŭ sĕ dobĕndéscă unu modŭ de represintare, care sĕ le îngăduie de a nu vedé voturile lorŭ înecate înt'rale Germanilorŭ. Se ḑice, că acéstă reformă se va deplini peste scurtŭ timpŭ.

Croații sunt mai cunoscuțĭ de câtŭ Slavonii. Ei sunt mai numeroșĭ; au o viață politică mai activă. D. Léger numĕră duoĕ milióne de Croațĭ, fără a socotì pe acei din Bosnia și din Erzegovina. Croația, deși pusă sub dependința parlamentului maghiarŭ pórtă titlulŭ de regatŭ; are o dietă locală, unŭ felŭ de vice-rege numitŭ banŭ, care n'are de câtŭ nisce puterĭ nominale, dér care jócă cu tóte aceste unŭ órecare rolŭ. Agramŭ, capitala regatului croatŭ este centrulŭ unei mișcărĭ politice și inteliginte din cele mai vine.

In fine Croația are norocul d'a numĕrá printre șefii partitei naționale pe unŭ omŭ cu totulŭ superiorŭ, pe episcopulŭ Strosmayer din Diakovar. Croația détoresce acestui episcopŭ o mare parte din progresele, ce a realisatŭ în acestĭ din urmă anĭ. Ea îi détoresce întemeiarea academiei și a universitățiĭ din Agramŭ. Dênsulŭ e în fruntea tuturorŭ lucrărilorŭ patriotice mai cu sémă a acelorŭ privitóre la învĕțĕmêntŭ. Elŭ e tipulŭ prelatului liberalŭ, sciindŭ sĕ-șĭ deplinéscă în acelașĭ timpŭ détoriile către Dumneḑeu și către patriă ținêndŭ la credința sa, tolerantă față cu credința altora.

Influința unei personalitățĭ atâtŭ de înalte și de venerabile contribue a ferì pe Croația de pericolele, ce ar puté resultá pentru dênsa din coesistința a duoĕ religiunĭ rivale. In adevĕrŭ, duoĕ treimĭ numai din Croațĭ sunt catolicĭ; cea-laltă treime aparține religiunei ortodoxe.

Décă din Croația trecemŭ în Serbia, ne găsimŭ în fața unei poporațiunĭ aprópe identice prin origine, dér cu totulŭ deosebite prin starea ici socială, resultatulŭ unui trecutŭ, ale cărui urme vorŭ fi greŭ de șterșŭ. Pe cândŭ Croația formă de multŭ timpŭ unŭ regatŭ, cândŭ independinte cândŭ subordonatŭ acelui din Ungaria, pe cândŭ sub aceste duoĕ forme deosebite ca se desvoltă și progresá, pe cândŭ dênsa devenià, într'unŭ cuvêntŭ, o națiune modernŭ, Serbia, căḑută în mânile Turcilorŭ, după înfrângerea de la Kossovo, rĕmase într'o stare vecină de barbariă.

Nu e decĭ de mirare, ca Serbii sĕ fie într'o stare de civilisațiune cu multŭ mai puținŭ înaintată de câtŭ vecinii lorŭ Croații! Cu tóte acestea, Serbii ar fi pututŭ merge ceva mai iute pe calea progresului. Din tóte statele, create de puținŭ timpŭ în oriinte, Serbia este acela, care merge mai încetŭ pe acéstă cale. Serbia nu mai are astă-ḑĭ a se preocupá de siguranța fruntariilorŭ sale, fiindŭ că e despărțită de Turcia prin Bulgaria. Ea nu mai are a se preocupá de lupta de influință între Austria și Rusia, fiindŭ că regele Milanŭ s'a pusŭ sub patronagiulŭ Austriei. Prin urmare, guvernulŭ serbescŭ nu trebuie sĕ aibă acum de câtŭ unŭ scopŭ: desvoltarea intereselorŭ materiale și morale ale țĕrei.

Acum douĕ-ḑecĭ de anĭ, călĕtorii comercianțĭ erau supușĭ în Serbia la nenumĕrate vecsațiunĭ polițienescĭ, la totŭ felulŭ de precauțiunĭ inchisitoriale. Tóte aceste, se spunea pe atuncĭ, se făceau într'unŭ scopŭ de apărare națională. In orĭ-ce necunoscutŭ se vedea unŭ spionŭ séu unŭ dușmanŭ. Situațiunea este óre aceiașĭ și astă-ḑĭ? Este óre amenințată Serbia din afară? Nu, negreșitŭ. Cu tóte aceste procederile poliției sale au rĕmasŭ aceleașĭ.

Unŭ singurŭ progresŭ s'a realisatŭ în Serbia. Belgradulŭ va fi legatŭ printr'unŭ drumŭ de ferŭ, pe d'o parte cu Pesta și Viena, pe de alta cu Sofia, Salonicŭ și Constantinopolea. Dér acestŭ progresŭ, Serbia nu-lŭ datoresce de câtŭ politicei austriace, interesate, din nisce cause, pe carĭ tótă lumea le cunósce, sĕ-șĭ deschidă o mare cale ferată spre oriinte.

Principatulŭ Bulgariei și Rumelia oriintală sunt încă mai puținŭ înaintate de câtŭ Serbia, dér ele sunt mai sensabile, fiindŭ că liberarea lorŭ nu dateză de câtŭ de 5 anĭ. Cu tóte acestea și aci, d. Léger, cu tótă simpatia sa pentru Slavĭ, lasă sĕ se înțelégă, că ar dori sĕ vĕdă progresulŭ îndeplinindu-se mai iute.

Sofia, capitala Bulgariei, este la sudulŭ Balcanilorŭ. Pentru a ajunge la dênsa, trebue sĕ debarcĭ mai ântâiu la Lom-Palanka pe Dunăre și sĕ facĭ apoi vr'o patru-ḑecĭ de leghe în trăsură. Călĕtoria ține aprópe patru-spre-ḑece óre. Ea s'ar puté scurtá cu celŭ puținŭ o treime décă s'ar face unŭ drumŭ bunŭ prin Balcanĭ. Guvernulŭ bulgarŭ a și consacratŭ optŭ milióne în acestŭ scopŭ. In momentulŭ de față, în multe locurĭ caii trebue sĕ fie înlocuițĭ cu boĭ.

Décă Serbia s'a înfeudatŭ Austriei, Bulgaria, din contra s'a pusŭ sub tutela Rusiei. Armata bulgară a fostŭ organisată și este condusă de oficerĭ rușĭ. Comanda se face în rusesce. Politica principatului urmeză impulsiunea venită din Petersburgŭ. Se va mânține multŭ timpŭ acéstă stare de lucrurĭ? Și Serbia odinióră erá cu totulŭ devotată Rusiei; prin interesele ei economice însĕ a fostŭ atrasă în orbita Austriei. Cine scie, décă aceeașĭ sórtă nu aștéptă și pe Bulgaria? Cândŭ Sofia va fi legată prin căĭ ferate cu Nișulŭ și Belgradulŭ și d'acĭ cu Pesta și Viena, va fi greŭ ca înrîurirea rusĕscă sĕ lupte cu cea austriacă. In totŭ casulŭ, duelulŭ va fi interesantŭ.

Deja Austria, prin marea ici campaniă de navigațiune pe Dunăre este stăpână peste comerciulŭ acestui fluviu. Prin drumurile de ferŭ, ea va fi stăpână peste comerciulŭ ambelorŭ văĭ ale Balcanilorŭ. Prin anecsiunea Bosniei și a Herzegovinei, dênsa ș'a asiguratŭ nisce posițiunĭ militare de unde póte sĕ supraveghieze, se conțină, sĕ amenințe chiar tinerile state din peninsula balcanică.

Austria, sprijinită de Germania, merge spre Salonicŭ, Triestulŭ nu-ĭ ajunge; acestŭ portŭ este pré departe de Suez. Pentru a ajunge la Salonicŭ, Austria a pusŭ mâna pe Bosnia și Herzegovina; totŭ în acestŭ scopŭ ea face sĕ se construiéscă drumurile de ferŭ, despre carĭ amŭ vorbitŭ mai susŭ. Ea nu va lăsá decĭ ca Macedonia sĕ cadă în mânile altei puterĭ. In acéstă provincia decĭ sĕ vorŭ ciocni ambițiunile rivale pricinuite de împărțirea imperiului otomanŭ și acéstă ciocnire va esercitá o revisuire otărîtóre asupra viitorului încă nesigurŭ, alŭ peninsulei balcanice.

Diverse.

(Societatea pentru cultura și literatura română in Bucovina.) Marțĭ în 20 Marte (1 Aprile) a. c. va ține în sala societății „Armonia“ în hotelulŭ Moldavia (Cernăuțĭ) prelegerea sa Domnulŭ profesorŭ Ioanŭ Bumbacŭ vorbindŭ despre „Dominațiunea Goțilorŭ și a Gepeḑilorŭ în Dacia Traiană și înfluința limbei lorŭ asupra limbei daco-române.“

(A treia intrunire literară.) Intrunirea de Joi 15 Marțiu a fostŭ una din cele maĭ interesante și instructive. Primulŭ vorbitorŭ a fostŭ d-lŭ profesorŭ Iosifŭ Maximŭ, carele, avêndŭ a tractá despre unŭ materialŭ, cu care dênsulŭ se ocupă cu predilecțiune, a sciutŭ a-șĭ alcătuĭ conferența s'a despre „luminatulŭ cu electricitate" în modulŭ celŭ mai potrivitŭ. In întroducere conferențiarulŭ aminti despre feliurile de iluminare, folosite în deosebitele timpurĭ la popóre deosebite. Nu fŭ uitatŭ niciĭ luminatulŭ primitivŭ cu tăciunĭ aprinșĭ, luațĭ din cândŭ în cândŭ din foculŭ de pe vatră, nicĭ lampele cu oleŭ ale Romanilorŭ, nicĭ feștilele muiate în céră topită séŭ în grăsime din evulŭ mediu, nicĭ stearinulŭ și parafinulŭ din timpulŭ mai nou, nicĭ în fine lampele nóstre cu petroleu și ligroinŭ, precum și țevile cu gasŭ aerianŭ întroduse în deceniile din urmă mai în tóte orașele de óre-care însemnătate din întrégă Europa. Ajungêndŭ la adevĕratulŭ subiectŭ alŭ vorbirei sale, d-lŭ Maximŭ accentuá progresele, ce le-a făcutŭ în timpulŭ din urmă ramulŭ electricităței, care tinde a deveni în viitorulŭ celŭ mai apropiatŭ o sciință deosebită de celelalte despărțeminte ale fisicei; arĕtă mai departe silințele unei clase întregĭ de electricianĭ de a întrebuințá puterea electricităței pentru iluminatŭ, și în fine esplică atâtŭ în modŭ teoreticŭ (prin desemnurĭ pe tablă), câtŭ și în pracsă deosebitele sisteme de iluminațiune electrică, inventate până acum. La esplicările practice conferențiarulŭ se folosi de o escelentă mașină dinamo-electrică (fabrica C. & E. Fein din Stuttgart), împrumutată dela una din școlile germâne de aicĭ. — D-lŭ Iónŭ Popea dete cetire admirabilei întroducerĭ la scrierile lui Constantinŭ Negruzzi, alcătuite de V. Alecsandri. Cetirea fŭ precedată de câte-va observărĭ de asemenea de totŭ potrivite. Auditoriulŭ, ca de obiceiŭ, destulŭ de numĕrosŭ.

(Necrologŭ.) Primimŭ dela unŭ amicŭ alŭ fóeĭ nóstre din Săcele următórele triste împărtășirĭ: Astădĭ (Marțĭ 20 Marțiu) petrecurămŭ la mormentŭ rĕmășițele pămêntescĭ ale multŭ meritatului învĕțătorŭ și directorŭ alŭ școlei primare dela biserica nouă din Satu-lungŭ, Iónŭ Petricŭ, carele adormi pentru totdeuna alaltă erĭ, Dumunecă, după o bólă relativŭ scurtă, însă împreunată cu grele suferințe. In Iónŭ Petricŭ școla română a perdutŭ unulŭ dintre cei mai zeloșĭ cultivatorĭ ai sĕĭ, una dintre puterile sale cele mai distinse. Inzestratŭ cu-o bogată comóră de cunoscințe, dênsulŭ rĕmase în totdeuna la înălțimea chiămărei sale de adevĕratŭ luminătorŭ alŭ tinerimei; totodată, avêndŭ unŭ caracterŭ nepătatŭ și dispunêndŭ de unulŭ din acele rare naturelurĭ, carĭ nu desperéză nicĭ chiar în mijloculŭ celorŭ mai grele împrejurărĭ, ci dimpotrivă îndémnă și pe alții a mai uitá din grijile ce-ĭ împresórá, dênsulŭ sciŭ a-șĭ câștigá stima și iubirea tuturorŭ acelora, cu carĭ avŭ ocasiune a veni în atingere. Câtŭ de generală erá acéstă stimă și acéstă iubire se putŭ vedé din numĕrulŭ acelora, carĭ — Românĭ și străinĭ, de aprópe și mai de departe — veniseră, sĕ întovărășéscă până la loculŭ de odihnă rĕmășițele pămêntescĭ ale repausatului. Pe lângă tinerimea școlară din Satu-lungŭ și pe lângă colegii și cunoscuții dênsului din Săcele, mai erau de față câțĭ-va din profesorii și învĕțătorii scólelorŭ nóstre din Brașovŭ, precum și corpurile didactice dela institutele de învĕțămentŭ maghiare din Satu-lungŭ. Serviciulŭ divinŭ fŭ celebratŭ de 6 preoțĭ, éră cântările fură esecutate de unŭ corŭ alcătuitŭ de foștii colegĭ ai repausatului. Orațiunĭ funebre rostiră d-nii: Victorŭ Popea, parochŭ la biserica nouă din Satu-lungŭ; Al. Fratesŭ, învĕțătorŭ totŭ de aicĭ, și Ionŭ Popea, profesorŭ la Gimnasiulŭ românŭ din Brașovŭ. Ochii tuturorŭ celorŭ de față înotau în lacrimĭ. — Iónŭ Petricŭ s'a născutŭ în annulŭ 1836. Studiile gimnasiale și le-a făcutŭ în Brașovŭ, éră cele pedagogice la pedagogiulŭ germânŭ din Praga. In cariera de învĕțătorŭ a servitŭ fără întrerupere timpŭ de 24 anĭ. Rĕposatulŭ a lăsatŭ după sine 3 fiĭ minorenĭ, carĭ sunt cu totulŭ totŭ orfanĭ, de óre-ce mama lorŭ încă nu se mai aflá în viață din annulŭ trecutŭ. Onóre acelora, carĭ se vorŭ interesá de sórtea acestorŭ nenorocițĭ!

(Advocatŭ nou românŭ.) Ni se scrie din Clușŭ: Bravulŭ, fostŭ președinte alŭ soc. academice din Clușŭ „Iulia" și conducĕtorulŭ junimei, dl. Dr. Teodorŭ Mihályi, a fostŭ la 13 Marte promovatŭ la tabla regéscă din Murĕșenĭ de advocatŭ în cause comune și cambiale. Activitatea-ĭ de până aci, conducă-ĭ toțĭ pașii vieții sale pre terenulŭ luptei naționale. Inteligința și posițiunea îĭ permitŭ acésta. Clientelă bună, viață îndelungată și fericită! — „Unŭ rivalŭ amicŭ."

(Conferință la Ateneu.) Duminică séra, d-lŭ Anghelŭ Dumitrescu a ținutŭ la Ateneulŭ românŭ din Bucurescĭ o conferință, vorbindŭ despre poetulŭ D. Bolintineanu. Sala gemea de lume din societatea cea mai alésă. D. Dumitrescu cu multă dibăciă a descrisŭ tóte actele politice, literare; tóte călĕtoriile poetului. A citatŭ numele mai tuturorŭ scrierilorŭ, a cititŭ mai multe poesii, comentându-le cu unŭ talentŭ deosebitŭ și a terminatŭ în aplausele asistențilorŭ, arĕtândŭ în resumatŭ, cine a fostŭ Bolintineanu, și care a fostŭ idealulŭ sĕŭ. D. Dumitrescu a conchisŭ, spunêndŭ, că Bolintineanu este espresia cea mai fidelă a luptelorŭ politice și literare ale epocei de regenerare a României.

(O sĕrată musicală.) Cetimŭ în „Kronstädter Ztg.": La 27 Marțiu st. n. s'a datŭ în pensionatulŭ de fete alŭ D-rei Vautier în Brașovŭ o sĕrată musicală, care a reușitŭ fórte bine. Cu mare bucuriă și mulțămire putemŭ constatá armonia corurilorŭ, esecutarea corectă a pieselorŭ musicale și declamarea deplinŭ reușită a basmei dramatice — „Schneewittchen" și trebue sĕ mărturisimŭ, că elevele institutului probéză unŭ succesŭ, care nu numai că a mulțămitŭ pe părinții lorŭ, ci a întrecutŭ și cele mai sangvinice așteptărĭ. Spiritulŭ, ce domnesce în acestŭ institutŭ, nu-lŭ poțĭ aflá așa ușorŭ în societatea nóstră poliglotă. Pe cândŭ lumea din afară se luptă pentru religiune și naționalitate, în institutulŭ Vautier domnesce între elevele germane, maghiare, române și grece prin mijlocirea musicei și a cântarei amiciția și iubire reciprocă. Décă acestŭ institutŭ, care nu de multŭ a fostŭ scosŭ din odihna sa, fără de cea mai mică vină din partea directriței sale, ar avé numai acéstă parte bună, totușĭ amŭ trebui sĕ recunóscemŭ și sĕ apreţiămŭ importanta lui chiămare. Buna înțelegere și manieră sociabilă, în care se crescŭ și se esercéză elevele și învĕțarea de limbĭ străine în acestŭ institutŭ sunt unice în felulŭ lorŭ și merită cea mai mare recunoscință. Cu ocasiunea seratei musicale a esprimatŭ d-lŭ Dr. Alexandridĭ, a căruĭ fiică este elevă în acestŭ institutŭ, și care a asistatŭ la producțiune, D-rei Vautier cea mai sinceră mulțămită și recunoscință pentru escelenta ei direcțiune.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 3 Aprile st. n. 1884.

Rentă de aurŭ ungară 6%/ 121.75. Rentă de auru 4% 91.65. Rentă de hărthiă 5% 88.50. Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare 141.25. Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emissiune) 95.80. dto (II-a emissiune) 117.50. dto (III-a emissiune 100.80. Bonurĭ rurale ungare 101.25. Bonurĭ cu cl. de sortare 100.—. Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ 100.25. Bonurĭ cu cl. de sortare 100.—. Bonurĭ rurale transilvane 99.75. Bonurĭ croato-slavone 100.—. Despăgubire p. dijma de vinŭ ung. 97.75 Imprumutulŭ cu premiu ung. 116.75. Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului 115.25. Renta de hărtiă austriacă 79.85. Renta de arg. austr. 80.85. Renta de aurŭ austr. 101.40. Losurile din 1860 136.75. Acțiunile băncei austro-ungare 845.—. Act. băncei de creditŭ ungare 319.25. Act. băncei de creditŭ austriace 324.90 Argintulu —.— Galbinĭ împĕrătescĭ 5.68. Napoleon-d'orĭ 9.61. Mărcĭ 100 împ. germ. 59.30 Londra 10 ℔ sterlinge 121.35.

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 20 Marte v. 1884.

Renta română (5%)	Cump.	$93^1/_2$	vênd.	94
Renta rom. amort. (5%)	„	$92^1/_2$	„	96
„ convert. (6%)	„	$98^1/_2$	„	99
Împr. oraș. Buc. (20 l.)	„	32	„	33
Credit fonc. ruralŭ (7%)	„	$104^3/_8$	„	—.—
„ „ „ (5%)	„	$92^3/_4$	„	—.—
„ „ urbanŭ (7%)	„	$101^3/_4$	„	$102^1/_4$
„ „ „ (6%)	„	98	„	$98^3/_4$
„ „ „ (5%)	„	$88^7/_8$	„	89
Banca națională a României	„	1447	„	—
Ac. de asig. Dacia-Rom	„	378	„	—
„ „ „ Națională	„	264	„	—
Aurŭ	„	3.20%	„	—.—
Bancnote austriace contra aurŭ	„	2.09	„	2.10

Editorŭ: Iacobŭ Mureșianu. Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureșianu.

Tipografia: Ioanŭ Gött și fiiŭ Henricŭ.